

לבחור נכון

שירות צבאי מול שירות לאומי
כלים לשיח עם הבת הדתית

בהוצאת חותם – יהדות על סדר היום (ע"ר)

ת"ד 11 ניצן, מיקוד: 7928700

טל': 073-3904102

דוא"ל: office@chotam.org.il

אתר: www.chotam.org.il

מערכת: **עמיטל בראלי, אבנר פורת, ירון חכמון**

תחקיר: **אבנר פורת**

כתיבה: **איתמר סג"ל**

הפקה: **ירון חכמון**

עריכת תוכן ולשון: **רעות גורן**

כותרות: **חיים אקשטיין**

איורים: **אלחנן בן אורי**

עיצוב החוברת: **סטודיו TWB**

מהדורה ראשונה תשרי תשפ"א

© כל הזכויות שמורות

”אמא, יש אך דקה בשבילי?
אני אמאבטג במשהו גדול,
ומשוב אי אשמוע אג דעגכס”

בסוגיה כבדה וטעונה כמו שירות בצה"ל, שמשפיעה על גורל הבנות
לטווח הרחוק, חשוב לשוחח לעומק ובכנות.

החוברת לבחור נכון היא דו-שיח בין בת לאמה, לקראת ההחלטה
הגורלית על המשך דרכה.

השיחה מעלה על השולחן את הכל - הרצון להיות חלק מהמדינה,
תחושת האחריות והשליחות, ועמם גם האתגרים המורכבים במציאות
הצבאית, ההתמודדות עם מסגרת קשוחה ואווירה מתירנית, והמאבק
מול הפמיניזם הרדיקלי על מקומה הייחודי של הנשיות.

החוברת מיועדת להורים ולאנשי חינוך, ומציפה את הנקודות
המשמעותיות בסוגיית גיוס בנות לצה"ל, גם אלו שלא תמיד נעים
לדבר עליהן. כל זאת מתוך אמון גדול - הן בצבא ההגנה לישראל, והן
בייחודה ובעוצמתה של הנערה הדתית.

המוצר המוגמר כפי שהוא מונגש בפניכם, הוא פרי עמלם
של אנשים רבים; הורים, אנשי ונשות חינוך, שהשקיעו
מזמנם בליבון הסוגיות הללו וסייעו לנו רבות במתן עצות
והערות מחכימות. **אנו מבקשים להודות לכולם.**

ארגון חותם בנשיאות הרב יעקב אריאל שליט"א, חתן פרס
ישראל, פועל לשימור וטיפוח צביונה היהודי של מדינת
ישראל. הארגון פועל בזירה ההסברתית ובזירות המשפט
והחקיקה במטרה להשפיע על סדר היום הציבורי ועל
הזהות היהודית במרחב הציבורי.

תוכן עניינים

7	בואו נדבר על זה
9	קידוש ה' - לא מה שחשבת
11	הייחוד הנשי שלך מול העולם הצבאי
14	אווירה בלתי אפשרית
17	צבא הוא לא אוניברסיטה
18	למה אתם לא סומכים עלי?
20	אחריות היא גם כלפי החברות שלך
21	האתגריים החברתיים מחכים שתאיישי את התקן
23	שירות למען האומה - או למען ערך השוויון המדומה?
24	אבל יש רבנים שמתירים!
25	ואם בכל זאת אתגייס?

בואו נדבר על זה

אמא, יש לך דקה בשבילי?

איזו שאלה, בת שלי, אפילו עשר... הכול בסדר?

כן, כן, הכול מצוין. אני פשוט מתלבטת במשהו גדול, וחשוב לי לשמוע מה דעגבכם.

לכבוד הוא לי... ואני גם מנחשת במה העניין - את מתלבטת בעניין השנה הבאה.

בדיוק! אני בהתלבטות ממש גדולה. אני מושגת ברכינות על גיוס אצבא, אבל די מקובל, כי אני יודעת שרוב ההורים והמורים נעדרו. רק שלא כדור לי אמה! אני מחוזה דגיה, אולי לא הכי דומים שיש, אבל אופה את הגרסה ומתמכרת מאוד ארעיון של ארץ ישראל, עם ישראל וגורם ישראל. דווקא בגלל זה אני מקיימת שאני חוצה להיות חיילת גאה בצבא ההגנה אישראל. אני חוצה להיות חלק. להיות כמו כולם. אגרום, אגם, אעשו בהרים גדולים. אהקיש שיש לי משמעות!

כא הקטע הזה של השינוי האומי לא כדור לי. אני לא בטוחה שהוא בשבילי. לא חוצה להישמע ממש, אבל נראה לי שזה קטן עליי ולא גואס את היכולת והשאיפות שלי. גם חשוב לי להתמכר אעם ישראל, לא להתבדל.

ואני לא היחידה - כמה בנות בכיתה מושבות כחוני, ובידור הכנה על העניין. אנחנו מדברות על זה החון. את יודעת שהצבא כבר יצר איגן קשר? לא גאמיני כמה הצבא חוצה אוננו, הבנות הדגיות! מציעים לנו גפקידים טובים, וכא הצמן מביטחים שלא יהיו בעינינו ושהם ידאגו לנו. הם אומרים שהצבא כבר, אפשר לשמור שבת שיש צניעות ובעיקר - שיש שלימות, אפשר להתקדם עם מאוד.

כן, אני מודה, יש בהם גם כבוד ומחשבה גאוה עצמית. אני מדמינת את עצמי מניעה עם המדים, עם כומתה וכובה, עומדת בשורה עם כל החיילים... זה מדבר אליי, זה מעצים אותי. אולי קצת מסנוור אותי? מקווה שלא...

מצד שני, אני יודעת שמחמינתכם זה בעיניי, שזה לא בדיוק מה שאגם מושבים אנכון. וגם שמעתי

שיש כל מיני רבנים ציונים דגייס - שאוהבים מאוד את צה"ל והמדינה - ובכל זאת אוסרים.
רק שלא ברור אי כפאל מה הפעיה בצה! מה הקטע? באמת אני לא מבינה למה שירוג לאומי כן,
וצבא לא. לא ברור אי אם זה סגס איסור עגיך שכבר ממש לא לאונטי, עוד סגס שמרנות קיצונית
או שיש בצה משהו אמיתי.

בחיי, אני מקובל ומגוסכאל

אני אוהב אתכם וסומכר עליכם, וכעג אני מנישה שאני צריכה אתכם, שגשמעו אוני ושגגידו אי
מה דעגכם. מה אני מקשקש? דיון עמוק ואמיתי. כי איפה שאני חיפשתי, לא מצאתי.

וואו, שירה, כל הכבוד על הכנות והפתיחות! כמה שהדברים שלך מחזירים אותי שנים אחורה,
לימים שבהם הייתי בגילך ועברתי את אותה התלבטות בדיוק...

תראי, אני בטוחה שהמחשבה שלך להתגייס לצה"ל אינה נובעת משיקולים אישיים, או שלפחות
הם אינם העיקר. אנחנו מכירים אותך: את מלאה באידאליים של ציונות, את גאה בישראליות שלך,
וחלק חזק ממנה הוא צה"ל, שהוא ודאי אהוב ויקר לכולנו. אני גם יכולה להבין את הרצון להיות
מוערכת יותר על ידי החברה, הערכה שאת מרגישה שפחות תזכי בה אם תשרתי "רק" בשירות
לאומי. טוב שאת גם מודעת לפן האישי שבכל זאת יש פה - החלום על הזוהר בתפקיד הצבאי, על
המפגש עם 'עם ישראל' ועל ההתקדמות האישית בחיים שהשירות הצבאי יעניק לך.

הצדק מדויק! אני מושבג שאני יכולה לרגום שם מהכיסונות שלי, ועל הדרך אלשג קידוש ה'.
ממש! הכנה כנות דגיון מאכרות אג השינוג הצבאי שלהן כקידוש ה' גדול!

קידוש ה' - לא מה שחשבת

טוב, אז בואי נתחיל לחשוב על הנושא של התגייסות לצבא מכל הכיוונים שהזכרת, ובטח יעלו לנו על הדרך עוד.

הזכרת את נושא קידוש ה', אז אולי נתחיל בלברר מהו בכלל קידוש ה', כי זה מושג שקל להתבלבל בו. יש החושבים שתדמית חיובית של דתיים בעיני החילונים היא קידוש ה'. על פי תפיסה זו, כל

פעם שהחילונים 'מגלים' שהדתיים 'נורמליים' כמותם - מתגייסים לצבא, עובדים בהייטק עם כולם או צורכים תרבות מערבית כמו כולם - זהו קידוש ה'. אז זהו, שלא. זו טעות גדולה. אם ננסה כל הזמן לכוון את המעשים שלנו לפי החליל של 'כולם', אם נעשה כל דבר רק כדי 'לרצות' את הערכים החילוניים, כנראה לא נישאר בכלל דתיים...

חז"ל מלמדים אותנו שקידוש ה' מתרחש כאשר האדם מפרסם את שמו של הקב"ה בעולם דרך התנהגותו הטובה - מוסר את הנפש על אהבת ה' ועל המצוות, או שעל ידי מעשיו הטובים התורה והמצוות מתאהבים על הבריות. בימינו, ברוך ה', פחות יוצא לנו למות על קיום המצוות... לכן קידוש ה' מתבטא יותר כאשר האדם ירא השמיים, השומר תורה ומצוות, הוא גם אדם המלא במידות טובות. על אדם כזה נאמר שהוא מקדש את ה', כי התורה מתאהבת על ידו.

כלומר, קידוש ה' הוא כשעושים מעשים טובים ונכונים, ועושים אותם באופן נכון. זאת אומרת שאם אכן, כפי שאומרים, ישנה בעיה הלכתית כלשהי בגיוס בנות לצבא - הרי שאי אפשר לכנות זאת בשם קידוש ה'. לא הגיוני שנכנה 'קידוש ה' פעולה שהיא נגד ההלכה.

בקיצור, קידוש ה' אינו נמדד על פי תחושות בטן, אלא על פי אמות המידה של התורה. לדוגמה, אם אדם מחליט שהוא רוצה לקרב לתורה ציבור חילוני, אבל עושה זאת על ידי הופעות שאינן צנועות, או אם נערה דתייה מחליטה להשתתף בתחרות שירה בטלוויזיה, ואומרת לעצמה שבנוכחותה שם היא מקדשת את שם ה' - הם צריכים לדעת שכשהם עושים דברים בניגוד להלכה, הם אינם מקדשים את שם ה', אלא להיפך.

לכן, השאלה שעלינו לשאול את עצמנו בכל פעם היא: מהו הדבר הנכון בעיני ה'. לפעמים אנחנו פועלים בעצם בשביל עצמנו, בשביל ההתפתחות האישית שלנו, אבל מנפנפים בדגל של קידוש ה'. צריך להיות כנים ולבדוק את הדברים בצורה אמיתית.

הייחוד הנשי שלך מול העולם הצבאי

אמא, את מדברת איתי בחיילים ממש גבוהות, ואני לא אצטרף שם... אם אני באמת רוצה להיות כנה ואמיגית אני מודה שמעבר לאידיאלים הצבאיים יש גם רגשות והקשוח אישי שאתי מחפש אני לא מסכימה אף צה.

אני מקווה שאת זוכרת שהמציאות בדרך כלל הרבה פחות נוצצת ומרגשת ממה שנדמה מבחוץ. הצבא הוא מקום קשה. ואם כך זה לגברים, קל וחומר לנשים.

אמה? אני לא מקינה את צה. מדוע בג אינה יכולה להצליח בצבא בדיוק כמו הבנים, גם מקמינה צבאית וגם מקמינה דגיגית?! כל ההתנגדות הזו של אנשים, של רבנים, שמאקס אני לא ממש מכירה אפילו אומרים שהם רבנים חשופים, נראית לי לא מחוכמת ולא מוכנה. אולי היא נובעת מהפיסג עולם מיושנת של רוצה אגף אבננה להפגמת..!?

אני מציעה להתחיל מתוך עין טובה. אין סיבה לחשוב שיש לרבנים משהו נגד הנערות. אם כבר הפוך - ההתנגדות שלהם לגיוס הבנות היא מפני שהם חושבים שזו טובת הנערות, וגם טובת צה"ל.

איך זו טובה הנעמה?

כדי שעם ישראל ישרוד,
אנחנו צריכים צבא חזק
ומנצח, וזו אכן מצווה
גדולה לסייע לכך. ובכל
זאת, כאשר מדובר בבנים,
שבאופן טבעי קשוחים
יותר, הנזק קטן יותר. אצל
נערות, שהתברכו בטבע
נשי ואימהי עדין יותר,
הפגיעה ממילא קשה יותר

זו שאלה יפה, וזה באמת קצת מבלבל, כשמסביב אנחנו מוצפים כל הזמן באמירות כמה הגשמה והתפתחות אישית יש בצבא. אבל בראש ובראשונה צריך לזכור מהו צה"ל - מה מטרתו ולמה נועד. צה"ל הוקם כדי להיות כוח לוחם שיען על מדינת ישראל. וכידוע, מלחמות אינן דבר נעים! הן כוללות בתוכן, נרצה או לא נרצה, אגרסיביות רבה. תפקידו של צבא הוא להילחם וליטול חיים. הדרך לשם רצופה במסע הכשרה ארוך, שבמהלכו אמור הנער לרכוש לעצמו את הקשיחות ואת האגרסיביות הקרבית, כדי להצליח לעשות את הנדרש ממנו ברגע האמת. שלא תביני לא נכון, המציאות הצבאית עלולה לפגוע גם בבנים. תשאלי את אבא שלך. תבקשי שיספר לך מה עבר

עליו כשהיה קצין במלחמת לבנון השנייה... המציאות הצבאית בכלל, והמלחמה בפרט, פוגעת בעדינות הנפש והופכת את האדם למחוספס יותר. כמובן, אין ברירה. כדי שעם ישראל ישרוד, אנחנו צריכים צבא חזק ומנצח, וזו אכן מצווה גדולה לסייע לכך. ובכל זאת, כאשר מדובר בבנים, שבאופן טבעי קשוחים יותר, הנזק קטן יותר. אצל נערות, שהתברכו בטבע נשי ואימהי עדין יותר, הפגיעה ממילא קשה יותר.

אני מנסה להבין את כוונתך, כמה זה מבלבב?

אומרים שברומא עליך להתנהג כרומאי. בצה"ל עליך להתנהג כחייל. עם הזמן הדבר מקרין על השפה וההתנהגות - הן נעשות קשוחות ואגרסיביות יותר, ופחות נשיות.

אני מאמינה מאוד בנשיות, ובכישרון המיוחד של האישה לתת חיים, חום ועדינות לעולם. אישה צריכה לחיות את החיים, להיות מחוברת אליהם ולחוש אותם, ואילו עניינו של הצבא הוא לרדוף את האויב, להביס אותו ולנצח במלחמה.

את יודעת, היום נוצר סטראוטיפ כאילו המניעה מבנות לשרת בצבא מלמדת על כך שהן סוג ב', פחות חשובות. ההפך הוא הנכון! צבא הוא לא עולם אידאלי, אלא במובן גדול אילוף, משהו שאנו מוכרחים בו כדי להגן על ביטחוננו. אנו מייחלים ליום בו לא יישא גוי אל גוי חרב, לא נצטרך צבא, וכולנו נהיה עדינים, אנשי שלום. במובן מסוים, ואני יודעת שזה נשמע כקלישאה, אבל אני מאמינה בכך, עדינותן הטבעית של הנשים קשורה לכך שהן שייכות בטבען לאותו עולם טהור ומתוקן שעתידי לבוא.

איש ואישה אינם זהים. לכל אחד ייחודיות משלו, וכך הם משלימים זה את זה. סימן לכך הוא היכולת המופלאה של האישה ללדת, להביא נשמות לעולם ולהצמיחן. האופי הנשי והאימהי הוא חיוני לכישרון הזה, והפגיעה בנשיות שמתרחשת בצבא לא ממש מסייעת לייחוד הנשי המופלא והחשוב הזה

אספיקי לי יותר אמה את מכוונת

ביהדות, האיש והאישה אינם בתחרות או במאבק על אותה משבצת, כפי שמקובל כיום בעולם המערבי. העולם המערבי היום מטשטש את ההבדלים בין המינים, ובעצם מטשטש בעיקר את זהות האישה, משום שמצופה ממנה להיות כמו גבר - חיילת, קשוחה ומצליחנית. בעולם כזה, הצלחה נמדדת באמות מידה גבריות, ואילו התכונות הנשיות נחשבות תכונות חלשות. זו טעות, כי איש ואישה אינם זהים. לכל אחד ייחודיות משלו, וכך הם משלימים זה את זה. סימן לכך הוא היכולת המופלאה של האישה ללדת, להביא נשמות לעולם ולהצמיחן. האופי

הנשי והאימהי הוא חיוני לכישרון הזה, והפגיעה בנשיות שמתרחשת בצבא לא ממש מסייעת לייחוד הנשי המופלא והחשוב הזה.

אני מקינה את הכליון, אך אני מקדיגת איגך על גיוס אצבא בעודי מן קצב, ואג מקדיגת איג' על מגנה ויאדיס...

זה מגיע יותר מהר ממה שאת חושבת, יקרה שלי. אבל אני רוצה להגיד לך שגם הזמן עד שזה

בעצם עומדים פה על כך
המאזניים שני ערכים: הקיום
של עם ישראל - בעזרת סיוע
ללחימה על הגנתו, ומילוי
הייעוד ההיסטורי הנשי -
שמירת הזהות של עם ישראל.
וכיוון שהתפקידים בצבא אינם
חייבים להיעשות דווקא על ידי
נשים, וכיוון שהם כרוכים בכל
הסיכונים הרחוניים שדיברנו
עליהם, וכיוון שפגיעה ברוח
האישה היא פגיעה לא רק בה
אלא גם בדורות ההמשך -
המשקל מכריע לכיוון שמירת
הייעוד שלנו, לכיוון האחריות
ההיסטורית שלנו

יקרה, בעזרת ה', חשוב מאוד, כי הוא זה שקובע איך תגיעי ליום ההוא. אני רוצה לשתף אותך במשהו שאת אולי עוד צעירה קצת מכדי להבין, אבל אני מרגישה שהוא ממש חשוב בהקשר שלנו. סיפרתי לך שגם אני בגילך עברתי את ההתלבטות הזו. אבל אז לא ידעתי ולא הרגשתי את מה שאני מרגישה היום. זו תחושה שנולדה אצלי כשהבכור שלנו נולד, והלכה והתחזקה במשך כל שנות האימהות שלי. מאוחר יותר גם שמעתי הרצאות ושיעורים שהבהירו לי שאלה לא סתם תחושות ודמיונות שלי, אלא דברים מבוססים. העניין הוא זה: לנו, הנשים, יש ייעוד סופר חשוב בחיינו: אחריות על המשך זהותו של עם ישראל. זה אולי נשמע בומבסטי, אבל זה כל כך אמיתי ונכון כשאת רואה את זה בשטח. בהיותנו האימהות שמגדלות את דור ההמשך, יש לנו כוח עצום להשפיע על הילדים שלנו, להטות את כיוון צמיחתם כשהם עוד קטנים ולנטוע בהם - באמצעות הרכות שלנו, הקרבה שלנו, האימהות שלנו - את כל מה שיקר וחשוב לנו. כיוון שכך, אנחנו חייבות להבין שהאחריות שלנו איננה רק על הזהות הדתית של עצמנו,

אלא גם על זו של הדורות הבאים. זה אולי נשמע לך עכשיו גדול ורחוק, אבל כשאת בונה את עצמך - גם בשנים האלה - את בעצם כבר בונה את הדור הבא. זה הייעוד שלך, שלנו. לכן מובן שככל שאנחנו שומרות היום יותר על הזהות הדתית והצניעות שלנו, כך מתעצבת גם ההשפעה שלנו על ילדינו ועל דורות ההמשך.

כלומר, בעצם עומדים פה על כך המאזניים שני ערכים: הקיום של עם ישראל - בעזרת סיוע

ללחימה על הגנתו, ומילוי הייעוד ההיסטורי הנשי - שמירת הזהות של עם ישראל. וכיוון שהתפקידים בצבא אינם חייבים להיעשות דווקא על ידי נשים, וכיוון שהם כרוכים בכל הסיכונים הרוחניים שדיברנו עליהם, וכיוון שפגיעה ברוח האישה היא פגיעה לא רק בה אלא גם בדורות ההמשך - המשקל מכריע לכיוון שמירת הייעוד שלנו, לכיוון האחריות ההיסטורית שלנו. יכול להיות שכרגע הדברים נראים לך גבוהים ורחוקים, אבל אני מאחלת שבעוד כמה שנים, כשגם את כבר תהיי אמא בעזרת ה', תרגישי אותם בעצמך...

אווירה בלתי אפשרית

sk 365, הבעיה השנייה, אפנה היא בעיקר האווירה הנכונה האומחנית?

גם, אבל לא רק. טרם התייחסנו למצבים בלתי אפשריים בעבור בנות בצבא בהקשר של קרבה מופרזת לבנים. מדובר בין השאר על לילות ארוכים בשמירות יחד עם בנים בני גילן, בעמדת שמירה, בתורנות, וכן משמרות ארוכות עם בנים בחמ"ל או בענפי המודיעין למיניהם. מדובר במקומות צפופים ואינטימיים, שבלתי אפשרי להימנע בהם מקרבה, ופעמים שכמעט בלתי אפשרי להימנע בהם ממגע גופני. עניין זה נכון לכל חיילת, ובפרט כאשר היא משובצת בתפקידים במפקדות גדודים לוחמים, שבהם אפשר לשבץ גם בנות שאינן מעוניינות להיות לוחמות. בעבור בת דתייה זו מציאות בלתי אפשרית. גם אני כאשר אני מגייסת את כל הליברליות וההכלה שלי, אני מעלה על דעתי שהבת שלי תבלה לילות ארוכים בנגמ"ש, בעמדת שמירה או אפילו בחמ"ל לצד נערים שרגילים לדבר חופשי אל בנות ועליהן, לגעת בהן, להציע להן הצעות, לרמוז רמיזות ואף הרבה יותר מכך, כדבר שבשגרה.

וגם אם חל שיפור בנושא זה
בצה"ל, והשיח פחות מחפיץ,
התרבות הכללית לא השתנתה...
וגם במגורים, אפילו כשהכללים
נשמרים ויש שם רק בנות,
האווירה משוחררת מאוד, כתוחה
ובלתי צנועה

אני מקינה את העיון וזה בהחלט נשמע הינו.
אבל אני מושגת לעיקר הבעיה הן בקדוים
האומחית, ואני כפאל חשגתי אהיוג המודיעין או
בגפקיד שווה אמר בחיל האוויר.

את צודקת, שירות צבאי לבת בתפקיד לוחמת

בעייתי הרבה יותר. אך גם שירות שאינו קרבי מלא בבעיות ומורכבויות. זה כאילו לא נעים לומר או לחשוב כך על צה"ל, אבל זו המציאות. האווירה בשירות הצבאי, גם במסגרות שאינן קרביות, מאוד לא צנועה. גם כאן, שאלי את האחים שכבר היו בצה"ל. הם תמיד סיפרו, וזה דבר ידוע, על המון ניבולי פה ואווירה של פתיחות ושחרור בין בנים ובנות לאורך שעות, בימים ובלילות, בקרב צעירים שאינם נשואים.

וגם אם חל שיפור בנושא זה בצה"ל, והשיח פחות מחפץ, התרבות הכללית לא השתנתה. בבסיסים רבים קיימים שירותים משותפים לגברים ולנשים, או שיש חוסר הקפדה על אי כניסת

גיוסם של הבנים ממש נצרך...
אין כאן כל אלטרנטיבה - זה
התנאי לניצחון במלחמה. לכן,
כשעל כף המאזניים מונחים
השמירה על הקיום של עם
ישראל מול הסיכון בפגיעה
בזהות הדתית של הבנים,
ההכרעה ברורה: הקיום של עם
ישראל. שימי לב שגם הרבנים
המתירים גיוס בנות, אינם
סוברים כי גיוסן מחויב, ולעומת
זאת, מוסכם על תלמידי החכמים
כי חובה על הגברים להתגייס

בנים למגורי הבנות או לשירותי הבנות. וגם במגורים, אפילו כשהכללים נשמרים ויש שם רק בנות, האווירה משוחררת מאוד, פתוחה ובלתי צנועה. עניינים שעליהם את שומעת כעת בשיעורים מיוחדים מפי המחנכת, באווירה רצינית ומתאימה, מהווים נושא לגיטימי לשיחה קלילה בין כל יושבות החדר, שאינן רואות בעיה לדבר על קשריהן האינטימיים עם חבריהן או להביע את דעתן על מראהו של חייל או מפקד פלוני אחר, רווק או נשוי.

את יודעת עוד משהו? לא נעים לומר, אך זו המציאות: הצבא מחלק גלולות לחיילות ומממן מאות הפלות בשנה.

מוזר לי לחשוב שאחרי שכל החיים התחנכת לחיים של קדושה, צניעות ואווירה מכבדת, אחרי שכל החיים שמרת על עצמך, פתאום ובבת אחת תהיי יומם ולילה באווירה שמשדרת את ההפך הגמור. מלבד מה שזה יכול לחספס

אותך ולהביא אותך לקשר שלך עם בעלך ממקום הרבה פחות נקי, ברור שזה גם יכניס אותך להמון סיטואציות לא נעימות ומביכות מאוד. מספיק לי להיזכר בשיחה שהתנהלה לי פעם באוטובוס מעל הראש. אני זוכרת שהסמקתי לגמרי ולא ידעתי איפה לשים את הפנים שלי... אז לחיות כך יום יום בצבא?

קל להגיד ומפתה לחשוב שאת חזקה מספיק ושלא יקרה לך שום נזק, פיזי או רוחני. אבל אני חוששת מההשפעה של האווירה הזו, כי קשה עד בלתי אפשרי לחיות בתוך אווירה מסוימת - בעיקר כשאת בודדה או במיעוט - ולא להיות מושפעת.

ומה עם הפנים? הם חסונים אלא זה?

אכן, גם לגברים קיימים אתגרים לא קטנים. כל הבעיות של האווירה, ניבולי הפה, השיח המיני והתערובת בין המינים רלוונטיות מאוד גם לבן דתי שמבקש לשרת בצבא ולשמור על רמתו הרוחנית. אלא שגיוסם של הבנים ממש נצרך, מחויב, ואף נחשב מצווה משום פיקוח נפש. עיקר הכוח של הלוחמים בנוי מהבנים, הדתיים והחילונים. אין כאן כל אלטרנטיבה - זה התנאי לניצחון במלחמה. לכן, כשעל כף המאזניים מונחים השמירה על הקיום של עם ישראל מול הסיכון בפגיעה בזכות הדתית של הבנים, ההכרעה ברורה: הקיום של עם ישראל. שימי לב שגם הרבנים המתירים גיוס בנות, אינם סוברים כי גיוסן מחויב, ולעומת זאת, מוסכם על תלמידי החכמים כי חובה על הגברים להתגייס.

אבל כל זה לגמרי לא פוטר את הבנים מלהיזהר ולהישמר. הרבנים 'שוברים את הראש' במשך שנים מה אפשר לעשות כדי להקל כמה שאפשר על הקשיים הרוחניים שעמם מתמודדים המתגייסים. בין היתר, לשם כך הוקמו מסגרות ה'הסדר' והמכינות הקדם צבאיות.

צבא הוא לא אוניברסיטה

יש משהו בכל מה שאג אומרת אבל אני מושגת שכל שאלה אוניברסיטה אלא בעיה, וכן אצבור במקום מלוכה, כך גם בצבא. אינני מבינה מה ההבדל בין הדברים.

קודם כול, אכן, בכל שלב בחיים יש לבדוק האם המקום שנכנסים אליו ראוי ומאפשר אורח

בצבא הכול הרבה יותר

אינטנסיבי - נשאים לישון יחד

במחנה, בשטח או ברכב, ביום

חול ובשבתות כאחד. האווירה

החברתית תופסת מקום חשוב,

ואיש אינו רוצה להרגיש שהוא

איננו חלק ממרכז העניינים או

שאינו לו חברים

חיים דתי. אך ההבדל בין הצבא לאקדמיה או לעולם העבודה הוא גדול. שם מדובר במסגרות חופשיות - תמיד אפשר לקום וללכת. מדובר בתקופה ובמסגרת בוגרת יותר, ובתנאים לחוצים פחות. בצבא הכול הרבה יותר אינטנסיבי - נשאים לישון יחד במחנה, בשטח או ברכב, ביום חול ובשבתות כאחד. האווירה החברתית תופסת מקום חשוב, ואיש אינו רוצה להרגיש שהוא איננו חלק ממרכז העניינים או שאינו לו חברים. כל הדברים הללו רלוונטיים גם בשירות שאינו קרבי, והם מתחזקים ביתר שאת כאשר בת משרתת בבסיס סגור, בעיקר אם היא משובצת במפקדת חטיבה או גדוד לוחם, בחמ"ל או בכל מסגרת מבצעית.

אבל גכא'ס, גם שירות לאומי הוא ממש בעייתי! גם שם, במקומות רבים, אנחנו צוכדוה במהרה גברים חילוניים, צעירים ומקצרים, הסביבה אומצת ומאגרת

אין ספק שיש בעיות וחסרונות גם בשירות הלאומי. ובכל זאת, בשירות הלאומי ישנה אפשרות תמרון גדולה יותר של הנערה בבחירת מקום השירות, מה שמאפשר לה למצוא את המקום המתאים לאופייה ולרמתה הרוחנית. בסופו של דבר, בשירות הלאומי, שהיא מסגרת שמלכתחילה נוסדה בהתאמה לבת הדתית, יש בחלק ניכר מהמקומות סביבה דתית תומכת. בנוסף, מדובר בסביבה של אנשים בוגרים ונשואים, שממנה חוזרים בכל ערב לדירת בנות השירות, ולא במציאות של רווקים צעירים שחיים יחד 24/7. ההבדל בין השירות הלאומי לצבא בולט בצורה ניכרת בשבתות ובחגים. בצבא מקובל 'לסגור' שבתות רבות, ולא קיימת אווירה שבתית, בעיקר אם הבת נמצאת לבדה, או עם חברה אחת, בתוך חברה של חיילים ששומעים מוזיקה וצופים יחד בטלוויזיה. בשירות הלאומי לעומת זאת, ברוב השבתות חוזרים הביתה, לסביבה המשפחתית,

וגם כאשר נשארים, מתארחים בדרך כלל אצל משפחות שומרות שבת ושומרים על השבת במרחב הדיירתי.

וההבדל הגדול ביותר: למרות השליחות והמחויבות הגדולה בשירות הלאומי, יש שם יותר מרחב אישי; הניידות גדולה יותר. חשוב לזכור, הצבא הוא

מקום שבו אי אפשר לקום וללכת, או פשוט לבקש לעזוב. הוא מסגרת כובלת, נתונה לחסדיהם של מפקדים, נגדים ואנשי משמעת. מסגרת של מדים ופקודות אחידות, שתפקידן, בין השאר, להסיר מחיצות בין אנשים וליצור תחושה של חבורה אחת.

למה אתם לא סומכים עלי?

אמון אין פרושו שיש להיכנס בכוונה למקום שאינו מתאים, מסוכן או בעייתי. אני מאמינה ביכולות שלך לפרוח במקומות שיתאימו לך כנערה שומרת מצוות. אדרבה, דווקא בשל התקוות הרבות שאני תולה בך, איני רוצה שהכוחות והיכולות שלך יבוזבזו או לא יצאו לפועל

אויש, אהא... אני חסקה מספיק כדי אלמור בקשיים וחמייס!

קודם כל, כבר הזכרנו מכמה סיבות עקרוניות שבגללן הצבא איננו מקום בשביל הבת הדתיה, בלי קשר לקושי הרוחני שהיא תצליח או לא תצליח להתמודד איתו. דבר שני, איש אינו בלתי פגיע. גם אם את אידאליסטית ובעלת עקרונות, אין לך תעודת ביטוח. את צריכה לדעת משהו חשוב: הניסיון מראה שבדרך כלל הלחץ החברתי חזק מכול. כל אחד רוצה להיות מקובל וחלק מהחברה שהוא חי בה. איש

אינו רוצה לחוש לאורך זמן עוף מוזר או נטע זר במקום שהוא נמצא בו.

אג יודעג אהא, הכוא טוב ויפה, אבא אני מקיישה כאילו אגם אא סומכיס עאינו. כאילו אגם אא אהאיניס בחינוך שאגם בעצמכם הענקגם אנו.

אבל אמון אין פרושו שיש להיכנס בכוונה למקום שאינו מתאים, מסוכן או בעייתי. אני מאמינה ביכולות שלך לפרוח במקומות שיתאימו לך כנערה שומרת מצוות. אדרבה, דווקא בשל התקוות הרבות שאני תולה בך, איני רוצה שהכוחות והיכולות שלך יבוזבזו או לא יצאו לפועל, דבר שעלול לקרות אם תלכי למקום שאינו מתאים בשבילך.

מצוי מאוד שאדם בטוח שהוא מגיע למקום מסוים, ולבסוף שולחים אותו למקום אחר, כי זה מה שצריך כעת. שמעתי כבר על בנות רבות שבחרו לוותר על אפשרות השירות הלאומי ובאו להתגייס מתוך מחשבה שהן מגיעות למקום מסוים, ובפועל הגיעו למקום אחר

אבא חשבגי אלכג אמדנשה, אלמורד גורה אפני הגיוס, וכך נאך ימד כמה קנה אצבא. אני מושבג שאק נבא כמה קנה ימד נוכא אשמור עא עצמנו יוגר טוב!

אין ספק שכניסה לצבא בקבוצה ולא לבד עשויה להקל מעט על הקשיים, וזה בעצם הרעיון שעומד בבסיס גיוס בני ישיבות ההסדר. הבעיה היא שזה ממש לא פשוט. הצבא אינו תכנית כבקשתך. ברגע שנערה מגיעה לצה"ל, מתגייסת ומקבלת חוגר, היא נחשבת 'רכוש צה"ל'. המשמעות היא שצה"ל יעשה עם חייליו מה שהוא רואה לנכון. מצוי מאוד שאדם בטוח שהוא מגיע למקום מסוים, ולבסוף שולחים אותו למקום אחר, כי זה מה שצריך כעת. שמעתי כבר על בנות רבות שבחרו לוותר על אפשרות השירות הלאומי ובאו להתגייס מתוך מחשבה שהן מגיעות למקום מסוים, ובפועל הגיעו למקום אחר - משמעותי פחות ובעייתי הרבה יותר. ואז, לאחר ויתור ההצהרה, קשה עד בלתי אפשרי להחזיר את הגלגל לאחור.

וכל זה בנפרד, או בנוסף, למה שהזכרנו קודם, שלנשיות שלנו יש ייעוד גדול, והמציאות הצבאית סותרת אותו.

אחריות היא גם כלפי החברות שלך

גם אם בנות רבות 'חזקות', שכנראה ייפגעו פחות, ילכו לצבא, הדבר ייתן 'הכשר' לגיוס נרחב של בנות דתיות שעד עכשיו הורגלו ללכת לשירות לאומי. יתרה מכך, אם הבנות 'החזקות' ילכו לצבא, ייווצר רושם כאילו ההליכה לשירות הלאומי היא ויתור או מעשה פחות ערכי

אבל אני אגיד למה לא!

אני יודעת שלאחרונה באמת למדת כל מיני דברים חדשים והאידיאליים שלך התחזקו והתבססו, ואני באמת מקווה שתדעי לשמור על עצמך בכל מקום, אבל את צריכה לזכור דבר אחד: הבנות 'החזקות' אמנם נמצאות, מן הסתם, ב'רמת סיכון' נמוכה יותר, אם כי גם הן אינן מוגנות, אבל שתינו יודעות שהן המיעוט. בתיכונים וברוב האולפנות, הבנות אינן תמיד בעלות רקע רוחני מוצק, ולהן השירות הצבאי עלול להיות מאתגר במיוחד. ויש לנו אחריות עליהן! אם בנות רבות 'חזקות', שכנראה ייפגעו פחות, ילכו לצבא, הדבר ייתן 'הכשר' לגיוס נרחב של בנות דתיות שעד עכשיו הורגלו ללכת לשירות לאומי. יתרה מכך, אם הבנות 'החזקות'

ילכו לצבא, ייווצר רושם כאילו ההליכה לשירות הלאומי היא ויתור או מעשה פחות ערכי.

אם חוזה אהדי אי שני לא אגייס כק
קאל האמנו?

ממש לא רק בגללן. פירטתי לפניך שורה ארוכה של סיבות עקרוניות ומציאותיות מדוע הצבא איננו המקום לבת הדתית. אבל העליתי גם את הטיעון הזה, מכיוון שאמרת שחלק מהסיבה שאת רוצה להתגייס הוא הרצון שלך לתרום לחברה. לכן אני מדגישה לפניך שתרומה לחברה כוללת גם שיקולים כמו אחריות למצבן של בנות נוספות.

האתגריים החברתיים מחכים שתאישי את התקן

ארגונים ומוסדות רבים זקוקים
לבנות השירות ממש כאוויר
לנשימה, לא פחות! מבתי
החולים, דרך בתי הנוער, ארגוני
צדקה וחסד, ארגונים בעבור
נכים, מפגרים, פגועי נפש ונכי
צה"ל. בכל המקומות הללו
בנות השירות אינן משמשות
כמדביקות בריסטולים, אלא הן
חלק אינטגרלי מהארגון

לא יודעת אני מנישה, ובעיקר חוששת, שאם ארץ
אשירות האומי אגבצב בהדבקת בריסטולים,
ולאומת זאג בצבא אובל אהניש שאני עושה
דברים חשובים באמת ומנישה אג הכוחות
והיכולות שלי.

זה סטראוטיפ מוטעה. הצבא מפוצץ בחיילים
וחיילות שמחפשים מה לעשות. הצבא סובל
מעודף כוח אדם בעיקר בקרב תומכי הלחימה.
רק לאחרונה שמעתי שהרמטכ"ל מתכנן
להוריד 2000 פקידים ופקידות בצה"ל. לעומת
זה, ארגונים ומוסדות רבים זקוקים לבנות
השירות ממש כאוויר לנשימה, לא פחות! מבתי
החולים, דרך בתי הנוער, ארגוני צדקה וחסד,
ארגונים בעבור נכים, מפגרים, פגועי נפש ונכי
צה"ל. בכל המקומות הללו בנות השירות אינן

משמשות כמדביקות בריסטולים, אלא הן חלק אינטגרלי מהארגון. גם בבית הספר שאני עובדת
בו, אני רואה כמה חשובה עבודתן של בנות השירות. הן באמת נצרכות שם, כי אין מי שיעשה את
מה שהן עושות, ומדובר בעבודת קודש של ממש. ובכלל, אני מציעה לא לזלזל בבריסטול. בטח
כאשר אין מי שיעשה זאת, ולולא את - הוא פשוט לא יהיה...

אגב, אם נראה לך שבצבא כל הבנות 'מצילות את המדינה' ביחידת 8200, הרי שטעות בידך... לא
מעט בנות בצבא עוסקות באותם 'גזירות בריסטולים' בים של תפקידים שאין בהם כל כך צורך
אמיתי.

האמת שיש לי חברה שאומרת האכה אהיו קומוניג בעייג פיוגו והיא סיפרה ממש בהגנלש
איך היא עמוסה ואין אה זמן ארשום, ואיך הם הקיאו שם עם החניכים מפעל חסד ממש רציני!

בהחלט. גם אני זוכרת את השירות הלאומי שלי בתור דבר מאוד בעל ערך. אני עשיתי שירות

במגדל העמק, שהייתה אז עיירה קטנה, יותר מאשר היום. היינו מספר בנות שפשוט רצינו לעשות טוב. ידינו היו עמוסות עבודה! בבקרים עזרנו לתלמידים מתקשים, אחרי הצהריים התנדבנו בבית אבות, בערב עסקנו בקידום נוער ובשבתות הפעלנו את סניף בני עקיבא.

שירות למען האומה - או למען ערך השוויון המדומה?

אבל אמא, צה"ל צריך אוג'י ומצ'ה אוג'י!

קודם כל, אין ספק שצה"ל מעוניין בבנות הדתיות בראש ובראשונה מסיבות חיוביות - הוא מזהה שהן קבוצה איכותית, אידאליסטית, מסורה ומוכשרת. לכן צה"ל משקיע הרבה בניסיונות לשכנע אותן ולספק להן הבטחות ומסלולים נוצצים. אבל אני בטוחה שזה לא כל הסיפור.

אין ספק שצה"ל מעוניין
בבנות הדתיות בראש
ובראשונה מסיבות חיוביות
- הוא מזהה שהן קבוצה
איכותית, אידאליסטית, מסורה
ומוכשרת. לכן צה"ל משקיע
הרבה בניסיונות לשכנע
אותן ולספק להן הבטחות
ומסלולים נוצצים. אבל אני
בטוחה שזה לא כל הסיפור

אמה אג מכונג?

אנסה להסביר. את יודעת שאני לא אוהבת קונספירציות, אבל מה שקורה היום באופן גלוי לעין הוא שתנועה של פמיניזם רדיקלי השתלטה על השיח הציבורי. הנציגים והדוברים של השיח הזה הם בדרך כלל עמותות שמאל קיצוניות או ארגונים שעוסקים בפירוק המבנים הקיימים של דת, חברה ומשפחה מסורתית.

וכאשר העמותות האלה פועלות ומתבטאות באופן שמוכיח כי ערך קידום הנשים, או מה שלפחות נראה בעיניהן כקידום נשים, גובר על ערכים כמו

מבצעיות או כשירות בצה"ל, יש כאן משהו בעייתי מאוד. לי זה מפריע, כי אלו ארגונים שלא מבינים וכלל לא מתעסקים בביטחון, ואין להם בעיה להחליש את צה"ל.

גם במדינות שבהן נושא קידום הנשים חזק בשיח, לא עושים עניין גדול מכמות החיילות, הלוחמות והמפקדות בצבא. במדינות מעטות בעולם יש גיוס חובה לנשים, למשל בצפון קוריאה... לכולם ברור שנכוחתה של אישה בשדה הקרב אינה מסייעת לניצחון כמו נוכחותו של הגבר.

לעיתים נדמה שכל מציאותן של הנשים ביחידות הלוחמות אינה לשם הצלחת הצבא, אלא רק לשם הצלחתן שלהן, רק לשם השוויון.

אבל יש רבנים שמתירים!

אני חייב אומר אף אמת, אני חוש קדושה חפנימ. אג אומר דברים היינונימ, ואין ספק לעורג אגוי אמוש. אפא אני לא יודעג... אני עדיין מאקסט מאוד, וקשה אי אדעג איך אהמיט, איצה מן הקולוג בגכי אהקשיב.

אני מבינה. במקרה הזה חשוב להקשיב גם לקולות מבחוץ.

אמה אג מאכונג?

טראי, אני אספר לך משהו מניסיון החיים שלי, אולי זה ישמש גם אותך. את יודעת שאני גדלתי בבית כמו שאת גדלה בו - דתי ושומר, אבל לא תורני חזק שמקפיד על הכול. ובכל זאת, כאשר

הייתי בגילך וחשבתי גם אני להתגייס, כמו שסיפרתי לך, ואבי ממש לא התלהב מזה - הלכנו לברר מה אומרים על זה הרבנים. כל התשובות שקיבלנו היו שזה אסור. כך באמת עשיתי בסוף, אף על פי שאני מוכרחה להודות שאז לא הבנתי כל כך מדוע הם אסרו. את מבינה? ב"ה, איננו חיים לעצמנו, וכשאנחנו מתלבטים באיזו שאלה, יש לנו רבנים, מורי דרך ומורי ציבור, שאפשר לשאול אותם. אני מדברת איתך על תלמידי חכמים מהציבור שלנו - גדולי תורה דתיים לאומיים שאוהבים את צה"ל וסבורים שהשירות בו הוא מצווה גדולה ביותר. ובכל זאת, להלכה יש כללים וגדרים, וכל הרבנים שלנו, בעבר ובהווה, התייצבו כמעט כאיש אחד נגד שירות הבנות בצה"ל. הם סברו שכאשר יש ברירה - כלומר, אם לא מדובר במלחמה בסדר גודל של

מלחמת השחרור - כל אותם נימוקים שדיברנו עליהם עכשיו מכריעים את הכף נגד שירות הבנות.

את כל כך מתלבטת בשאלה כבדת המשקל הזו, אז חשוב שתתני את הדעת גם על מה אומרים מנהיגי הציבור שלנו. זה בטח יכול לעזור לך.

צריך לשים לב שגם הרבנים המתירים גיוס לנשים, מודים כי השירות הלאומי הוא אופציה מעולה לבחורה דתיה, והיא אינה חייבת להתגייס. לעומתם, רבו מאוד האוסרים לחלוטין גיוס בנות לצבא. האם לא עדיף לבחור בדרך המוסכמת על כולם?

אבל שמעתי שיש הרבה רבנים שמגויסין ואפילו מעודדים גיוס בנות, אף הם מעטים, ולא נכון לסמוך על

זה לא מדויק. נכון שיש רבנים שמתירים ומעודדים גיוס בנות, אך הם מעטים, ולא נכון לסמוך על דעתם מול האוסרים. ניקח לנו למשל את עולם הרפואה. נניח שעומדת על השלחן שאלה גדולה בתחום הרפואה, שאלה שתלויים בה חיים ומוות, או השלכות גדולות לכל צד. כמובן, במקרה כזה מתייעצים עם גדולי הרופאים. לכל בר דעת ברור שלא הגיוני, ואפילו מסוכן, ללכת במקרה כזה אחרי עמדתם של מעט רופאים, ולעזוב לאנחות את עמדת מיטב ומירב הרופאים. כך גם כאן. אי אפשר לחיות במציאות מדומה ולהתעלם מהמציאות. רוב מוחלט של רבני הצינונות הדתית, וכל גדולי הדורות שהציבור שלנו העמיד, סברו שיש להימנע מגיוס בנות לצה"ל. ושוב, אני מזכירה, מדובר בגדולי תורה שמבינים היטב את קדושתו וחשיבותו של השירות בצה"ל, אוהבים את המדינה וחפצים בהצלחתה. מדובר בעמדה עקבית מאוד של רבני ישראל. כבר כנערה אני זוכרת זאת. גדולי הדור דיברו על כך מיום הקמת המדינה, וכך גם פסיקת הרבנות הראשית לישראל מיום הקמתה.

בנוסף, צריך לשים לב שגם הרבנים המתירים גיוס לנשים, מודים כי השירות הלאומי הוא אופציה מעולה לבחורה דתיה, והיא אינה חייבת להתגייס. לעומתם, רבו מאוד האוסרים לחלוטין גיוס בנות לצבא. האם לא עדיף לבחור בדרך המוסכמת על כולם?

ואם בכל זאת אתגייס?

גם אם תבחרי להתגייס, אני לא 'אוותר' עלייך חלילה. אני ארצה שנמשיך לדבר באופן שוטף ופתוח, ושנראה כל הזמן איך תוכלי לשמור בנאמנות על תורה ומצוות גם במהלך השירות, ולא להיחלש ביראת שמים

וואי אמא, אני כל כך שמחה שדיברנו. הבאת לי כל כך הרבה כיוונים חדשים, מחוקים ומשמעתיים. ממש פתחת לי את האש. אני צריכה עוד אלכא אג כל הדברים... אבל ממש חשוב לי ומעניין אותי עוד דבר אחד: איך גיבו את ככל שאג אתגייס אצה"ל...?

את יודעת שאנחנו נאהב אותך תמיד. אנחנו ההורים שלך, ונשתדל לעזור לך ולתמוך בך גם אם תבחרי בדרך שאנחנו חושבים שהיא טעות. גם אם תבחרי להתגייס, אני לא 'אוותר' עלייך חלילה. אני ארצה שנמשיך לדבר באופן שוטף

ופתוח, ושנראה כל הזמן איך תוכלי לשמור בנאמנות על תורה ומצוות גם במהלך השירות, ולא להיחלש ביראת שמים. בסוף זו המחויבות שלנו כהורים, לאהוב את הילדים שלנו בכל מצב, לעזור להם, לתמוך בהם ולחזק אותם, וכך אני גם מתכוונת לעשות.

בד בבד, אני מקווה שתתחברי למה שאנחנו חושבים ומאמינים, שתחליטי את ההחלטה הנכונה, וכמובן, שתבחרי בה מתוך הזדהות, מתוך חיבור פנימי ובשמחה.

אוהבת!

אני חוצה לגרום למדינה, אמה אגם נצד?
אג לא מאמינה כי שאני יכולה להסגדר בצבא, ואשמור על הנחה הדגים
שאי?

מה עם הכפנים שמגיבים אפנה אהגייס?
אני כבר מגוסכאל מכל הדיבורים האלה. אפשר אנה הפעם דיון עמוק
ואמיגי?

בסוגיה כבדה וטעונה כל כך, חשוב לשוחח לעומק ובכנות.

החוברת **לבחור נכון** היא דו-שיח בין בת לאמה, לקראת ההחלטה הגורלית על המשך דרכה.

השיחה מעלה על השולחן את הכל - הרצון להיות חלק מהמדינה, תחושת האחריות והשליחות, ועמם גם האתגרים המורכבים במציאות הצבאית, ההתמודדות עם מסגרת קשוחה ואווירה מתירנית, והמאבק מול הפמיניזם הרדיקלי על מקומה הייחודי של הנשיות.

החוברת מיועדת להורים ולאנשי חינוך, ומציפה את הנקודות המשמעותיות בסוגיית גיוס בנות לצה"ל, גם אלו שלא תמיד נעים לדבר עליהן. כל זאת מתוך אמון גדול - הן בצבא ההגנה לישראל, והן בייחודה ובעוצמתה של הנערה הדתית.